

Advies over de voorstellen van opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel op 22 april 2014

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 10 juni 2014 met eenparigheid van stemmen met één onthouding

Vorbereiding: werkgroep Opleidingsaanbod, onder voorzitterschap van Christof Vanden Eynde

Dossierbeheerder(s): Koen Stassen

1 Inleiding

De Vlor geeft advies over voorstellen van opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs uit de clusters Hout en Bakkerij.

Cluster Hout:

- Machinaal houtbewerker
- Werkplaatsbinnenschrijnwerker
- Binnenschrijnwerker
- Werkplaatsbuitenschrijnwerker
- Buitenschrijnwerker
- Meubelmaker-interieurelementen
- Interieurbouwer
- Meubelmaker
- Decor- en standenbouwer
- Werkplaatsschrijnwerker-houtskeletbouw
- Houtskeletbouwer

Cluster Bakkerij:

- Medewerker bakkerij
- Bakker
- Banketbakker
- Chocoladebewerker
- Suiker- en marsepeinbewerker
- Ijsbereider

Samen met de adviesvraag ontving de Vlor de resultaten van de 'toets vormelijke criteria' die het Departement Onderwijs vooraf uitvoerde.

De Vlor adviseert de voorstellen van opleidingsprofielen conform de bepalingen van art. 24 van het decreet Volwassenenonderwijs van 15 juni 2007. Volgens dat artikel bepaalt de Vlaamse Regering, op voordracht van de stuurgroep en na advies van de Vlaamse Onderwijsraad, de opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs.

Na het advies van de Vlor beslist de minister of hij de geadviseerde opleidingsprofielen al dan niet ter goedkeuring voorlegt aan de Vlaamse Regering. Na de definitieve goedkeuring van de opleidingsprofielen, kunnen de inrichtende machten en het GO! ze concretiseren in leerplannen. Artikel 25 van het decreet Volwassenenonderwijs bepaalt dat de centra voor de organisatie van hun opleidingsaanbod, uitsluitend de door de Vlaamse Regering goedgekeurde opleidingsprofielen hanteren.

Voor opleidingen op basis van een erkende beroepskwalificatie hebben de overheid en de decretale stuurgroep volwassenenonderwijs besloten om een pilootproject te starten waarbij de opleidingsprofielen voor het volwassenenonderwijs en de modulaire opleidingenstructuren van het dbso gezamenlijk ontwikkeld worden. Met dat pilootproject werd er, na overleg met de Vlor, afgeweken van de vaste indieningsdata.

Leeswijzer

Niet alle gehanteerde beoordelingscriteria worden systematisch besproken. De afwezigheid van opmerkingen over een bepaald criterium geeft aan dat de Vlor ervan uitgaat dat de voorstellen:

- voldoen aan de wettelijke bepalingen van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs of andere relevante regelgeving (criterium 1);
- afgeleid zijn van valabele referentiekaders of, bij ontstentenis daarvan, gevalideerd zijn door de sector (criterium 2);
- rekening houden met maatschappelijke tendensen (criterium 3);
- waar nodig, rekening houden met de noodzakelijke voorkennis van de cursist (criterium 4);
- gedragen worden door de centra en desgewenst door andere publieke opleidingsverstrekkers (criterium 5);
- rekening houden met de mogelijke gevolgen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus (criterium 6);
- een haalbaar en aanvaardbaar aantal lestijden omvatten in relatie tot de basiscompetenties en/of eindtermen (criterium 7);
- nog voldoende ruimte laten voor de leerplanmakers (criterium 8).

De Vlor heeft dit advies – sterker dan in het verleden – onderwijsniveau-overstijgend voorbereid.

De dwarsverbanden tussen verschillende onderwijsniveaus en -vormen worden door de kwalificatiestructuur immers duidelijker dan voorheen. Dat heeft tot gevolg dat er bij de adviesvoorbereiding extra aandacht werd besteed aan de mogelijke gevolgen van de voorliggende voorstellen voor andere opleidingen of andere onderwijsniveaus.

2 Principiële opmerkingen over totstandkoming onderwijsaanbod

Het is de eerste keer dat er volledige clusters van erkende beroepskwalificaties worden vertaald naar onderwijsopleidingen. Daarnaast is het ook de eerste keer dat de opleidingsprofielen samen met de modulaire opleidingenstructuren van het dbso worden ontwikkeld. Om die redenen bestaat een belangrijk deel van het advies uit principiële bedenkingen.

2.1 Afstemming procedures

De advisering van het opleidingsaanbod is geregeld naargelang het onderwijsniveau en de onderwijsvorm. Dat betekent onder meer dat de dossiers voor nieuwe opleidingen op verschillende momenten ingediend moeten worden, er verschillende stakeholders betrokken worden in de voorbereiding van de voorstellen en de opportuniteitstoets al gebeurd is voor de adviesvraag, dan wel een onderdeel uitmaakt van de adviesvraag. Om tot een rationeel en transparant aanbod te komen met duidelijke overgangen, is het dan ook belangrijk dat procedures over de opmaak van het onderwijsaanbod op elkaar worden afgestemd.

In de huidige procedures wordt de Vlor immers gedwongen standpunten in te nemen voor dossiers in het secundair volwassenenonderwijs die mogelijk gevolgen hebben voor het voltijds en/of deeltijds onderwijs, zonder zicht te hebben op de adviesvragen die voor dezelfde clusters nog zullen volgen voor deze onderwijsvormen. De timing van de verschillende adviesvragen moet dan ook samenvallen, zeker voor die opleidingsprofielen en modulaire opleidingsstructuren die

gemeenschappelijk ontwikkeld werden. Dat is een absolute voorwaarde om coherent advieswerk te leveren.

2.2 Diplomagerichtheid en mogelijke gevolgen voor het leerplichtonderwijs

Een belangrijk thema dat bijzondere aandacht verdient, zijn de mogelijke gevolgen van de diplomagerichtheid van opleidingen in het secundair volwassenenonderwijs voor het niveau van de onderwijskwalificaties in het voltijds secundair onderwijs.

In het secundair volwassenenonderwijs kunnen er enkel onderwijskwalificaties van niveau 4 worden uitgereikt als een cursist het certificaat van een zogenaamde diplomagerichte beroepsopleiding behaalt in combinatie met AAV. Door de opheffing van het onderscheid tussen tso en bso in het secundair volwassenenonderwijs, is het dus niet mogelijk om onderwijskwalificaties van niveau 3 uit te reiken. Als transparantie tussen de onderwijsniveaus als uitgangspunt wordt gehanteerd voor de uittekening van het opleidingsaanbod, zou dat betekenen dat beslissingen over diplomagerichtheid van opleidingen in het secundair volwassenenonderwijs meteen een beslissing inhouden over het niveau van gelijkaardige onderwijskwalificaties in het leerplichtonderwijs. In concreto zouden er dan zo goed als geen onderwijskwalificaties van niveau 3 kunnen voorkomen.

Op een moment dat de discussie over de hervorming van het secundair onderwijs volop woedt en er bijgevolg ook keuzes moeten gemaakt worden over de invulling van het opleidingsaanbod, de zogenaamde matrix, is het dan ook duidelijk dat de adviezen over diplomagerichtheid in het secundair volwassenenonderwijs geen voorafnames kunnen zijn op adviezen over het opleidingsaanbod van het leerplichtonderwijs.

Omgekeerd komen een aantal opleidingen in het volwassenenonderwijs niet in aanmerking voor het uitreiken van een diploma, terwijl hun tegenhanger in systemen van leren en werken daar wel voor in aanmerking komt.

De Vlor roept dan ook op om een discussie over verbanden tussen AAV en basisvorming op te starten zodat er op termijn wel afstemming kan bereikt worden tussen de onderwijskwalificaties van het voltijds secundair onderwijs en het secundair volwassenenonderwijs. Daarnaast moet er ook nagedacht worden over afstemming van de diplomagerichtheid van opleidingen in verschillende onderwijsniveaus, zodat de transparantie voor de gebruikers gegarandeerd wordt.

2.3 Uitgangspunt advies

Ondanks de gevolgen van de keuzes in dit advies over de opleidingsprofielen voor het deeltijds en voltijds leerplichtonderwijs, kiest de Vlor ervoor om de opleidingsprofielen te adviseren volgens de geldende regelgeving en criteria. Zoals in de vorige paragraaf aangehaald, herhaalt de raad dat standpunten die in de huidige context worden ingenomen over de opleidingsprofielen, geen voorafnames kunnen zijn op adviezen voor het opleidingsaanbod van andere onderwijsniveaus.

De raad vindt het belangrijk dat de nieuwe opleidingsprofielen de voorziene procedure kunnen doorlopen. Het is voor de cursist prioritair dat hij toegang heeft tot een actueel opleidingsaanbod, met de mogelijkheid om een onderwijskwalificatie te behalen. Wachten op hervormingen of aanpassingen van de regelgeving is niet opportuun. Zo is het onduidelijk wanneer de discussies over de samenhang tussen AAV en de basisvorming opgestart en afgerond worden en wanneer de invulling van de matrix van het voltijds secundair onderwijs wordt afgerond. Het is niet wenselijk om de vernieuwing van het aanbod van het volwassenenonderwijs voor onbepaalde tijd te blokkeren.

2.4 Afzonderlijk advies over opportuniteitstoets

De raad vindt dat er in de advisering over het onderwijsaanbod een onderscheid moet gemaakt worden tussen:

- een advies over de opportuniteit van het aanbieden van de beroepskwalificaties uit een bepaald cluster in de verschillende onderwijsniveaus en -vormen.
- een advies over de technische uitwerking van de onderwijsopleidingen voor een specifiek onderwijsniveau (opleidingsprofiel (VO), modulaire opleidingenstructuur (dbso), onderwijskwalificatie (voltijds secundair onderwijs).

Specifiek voor de clusters Hout en Bakkerij zal er in het najaar een advies op eigen initiatief worden uitgebracht over de opportuniteitstoets. Door de timing van dit advies was het niet meer mogelijk om de logische volgorde te volgen en eerst een advies over de opportuniteitstoets te formuleren. Dat neemt niet weg dat de discussie nog moet gevoerd worden.

3 Opmerkingen bij de voorstellen van opleidingsprofielen

3.1 Cluster Hout

3.1.1 Inhoudelijke opmerkingen

De Vlor is het ermee eens dat in de OP's van de cluster Hout de twee modules van **machinaal houtbewerker** worden opgenomen als voorwaarde om modules over 'vervaardiging' te kunnen volgen. De raad heeft echter vragen bij de keuze om deze twee modules als voorwaarde op te leggen om modules te kunnen volgen over 'plaatsing'. Dit is het geval voor de binnenschrijnwerker, buitenschrijnwerker, interieurbouwer, decor- en standenbouwer en houtskeletbouwer. Door deze sequentie op te leggen, worden de mogelijkheden voor de lerende beperkt om te groeien in zijn leertraject. Vooral vanuit het perspectief van leren en werken kan dit problemen stellen bij het uittekenen van een traject. Het zou immers kunnen dat een jongere op een werkplek begint met het plaatsen van bijvoorbeeld kasten en wanden voordat hij de modules van machinaal houtbewerker heeft gevolgd.

Bij het voorstel van OP **meubelmaker** werd er gekozen om de te verwerven competenties te contextualiseren. Dit vertaalt zich in een module over de vervaardiging van tafels, zitmeubelen en bedden en een module over de vervaardiging van kasten en bureaus. In de beroepskwalificatie worden tafels, zitmeubelen, bedden, kasten en bureaus echter enkel als voorbeeld gegeven. Door de contextualisering en het toevoegen van de beschreven producten in het OP, worden deze voorbeelden te behalen doelstellingen, hoewel ze strikt genomen geen vereiste zijn voor het

behalen van de beroepskwalificatie. Door het toevoegen van deze inhoud in het OP, bestaat de kans dat dit ook moet opgenomen worden in andere beroepsgerichte opleidingen binnen en buiten het onderwijs. Voor systemen van leren en werken betekent dat ook dat er een geschikte werkplek moet gezocht worden voor de jongere waar hij minstens al deze producten kan maken. Nochtans zou er een transfer van aangeleerde technieken mogelijk moeten zijn die los staat van het concrete product.

Keuzes op het vlak van modularisering die ingegeven worden door organiseerbaarheid van een opleiding in een onderwijsniveau mogen niet botsen met de organiseerbaarheid van opleidingen in een ander onderwijsniveau.

In eerdere adviezen heeft de Vlor al gepleit om ruimte te voorzien voor **het vertalen van beroepskwalificaties in opleidingsprogramma's**.¹ Tot op vandaag is op deze vraag niet ingegaan. Nochtans kan het onverkort overnemen van een beroepskwalificatie in een opleidingsprogramma tot problemen leiden voor de haalbaarheid van een opleiding. Voor de cluster Hout stelt dit probleem zich concreet voor het opleidingsprofiel buitenschrijnwerker. Uit het voorstel van OP blijkt dat de lerende immers buitenschrijnwerk in hout, metaal en kunststof moet kunnen maken. In de praktijk laat de infrastructuur van de onderwijsinstellingen niet toe om deze doelstellingen te realiseren. Als we deze problematiek bekijken vanuit leren en werken, is het evenmin evident om deze competenties te verwerven op de werkplek. De bedrijven zijn meestal gespecialiseerd in een van de materialen, niet in alledrie. Deze problematiek stelt zich voor heel het beroepsgericht onderwijs, niet alleen voor de opleidingsprofielen van het volwassenenonderwijs.

3.1.2 Conclusie

De Vlor geeft een positief advies over de voorstellen van opleidingsprofielen voor de cluster Hout. Er dienen echter een aantal aanpassingen te gebeuren om ervoor te zorgen dat keuzes die in het volwassenenonderwijs gemaakt worden, geen negatieve impact hebben op de opleidingen in andere onderwijsniveaus, zowel op het vlak van inhoud als op het vlak van modules.

3.2 Cluster Bakkerij

3.2.1 Inhoudelijke bedenkingen

De Vlor wijst er op dat er voor een instap in de opleiding 7bso banketbakkerij-chocoladebewerker een diploma secundair onderwijs wordt verwacht. Voor de opleiding chocoladebewerker in het secundair volwassenenonderwijs geldt deze voorwaarde niet. Bij de hertekening van het aanbod in het secundair onderwijs moet er dan ook onderzocht worden of het wenselijk en zinvol is om verschillende instapvoorwaarden te hanteren voor opleidingen die leiden naar dezelfde

¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het ontwerpbesluit over de erkenning van onderwijskwalificaties 1 t/m 4](#), 26 september 2013, p. 4.

beroepskwalificatie. In een eerder advies over de voorstellen van opleidingsprofielen hield de Vlor een gelijkaardig pleidooi in verband met de opleiding van tandartsassistent.²

3.2.2 Conclusie

De Vlor geeft een positief advies over de voorstellen van opleidingsprofielen voor de cluster Bakkerij, maar vraagt om op termijn te onderzoeken of het wenselijk en zinvol is om verschillende instapvoorwaarden te hanteren voor opleidingen die leiden tot eenzelfde beroepskwalificatie.

Christof Vanden Eynde

secretaris Raad Levenslang en Levensbreed Leren

Bavo Van Soom

voorzitter Raad Levenslang en Levensbreed Leren

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Advies over de voorstellen van opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs](#), 22 oktober 2013.